שיעורי

הלכה ישרה

בעזהשי"ת

דיני ממונות

המצויים

שיעור כ"ד | פרשת צו תשפ"ד

מזיק ממון חבירו - חלק ב'

לא ללמוד בשעת התפילה וקריאת התורה

מזיק וגרמא בנזיקין - חלק ב'

הלכה למעשה

המזיק ממון חבירו:

א. המזיק ממון חבירו – בין במזיד בין בשוגג, בין באונס בין ברצון, חייב (מטעם 'אדם מועד לעולם') (שע"ח ס"א).

ב. אם נכנס שלא ברשות לתוך רשות בעה"ב המזיק – ולא ראהו בעה"ב, פטור, כי אז אין דין השוגג כמזיד.

❖ אבל אף כשנכנס שלא ברשות – אם ראהו בעה"ב ומ"מ הזיקו במזיד, חייב.

❖ אך כאשר הכלים של הנכנס שלא ברשות – מפריעים עכשיו לבעה"ב את השתמשותו, מותר לו לשברם (מדין 'אדם עושה דין לעצמו') – ככל שבשעת ההשתמשות אין בידו להביאו לבי"ד על כך (שו"ע ס"ד).

מזיק שלא כדרך:

ג. ההולך שלא כדרך והזיק, חייב מדין פושע או מתרשל.

תשלום על נזק:

ד. המזיק לחבירו, משלם כפי מה שהפסיד הניזק. כיצד משלמים:

משערים אצל הניזק כמה ממון היה מפזר על כליו או בגדיו כדי לקנות חדש בלי הנזק, דהיינו:

❖ אם הכלי חדש ולא היה מפזר עליו כלום, צריך המזיק לשלם כשווי החפץ

או הבגד כשהוא חדש.

❖ אם הכלי משומש אבל עדיין במצב טוב – והיה מפזר 'סכום מוגבל' כדי לקנות חדש, צריך המזיק לשלם כשיעור חפץ או בגד חדש – מלבד הסכום המסוים ההוא.

(עיין אמרי יעקב ביאורים ס"ח ד"ה ע"ד לשלם עד סוף דבריו; הגרשז"א במנחת שלמה חו"מ מהדו"ת, וכן בשם הגאון רבי מענדל שאפראן).

ה. המזיק דבר בחנות, משלם כפי מה שהמוכר היה יכול למכרו יותר על הקרן (ס' ש"ד ס"ה).

ו. וכן פועל שפשע ונגרם על ידו נזק לחפצי בעה"ב, משלם כפי מה שבעה"ב היה יכול להרוויח (נתיבות ס' ש"ו סק"ו).

ז. המזיק חפץ שאינו שווה כ"כ בשוק – אבל שווה הרבה לניזק (כגון חפץ שקיבל בירושה מזקנו), אינו חייב אלא כמה ששווה בשוק לכולם לפני ההיזק.

❖ ויש חולקין שסוברים שצריך לשלם לניזק כמה ששווה לו בכל אופן.

(נתיבות קמ"ח; שו"ת שבות יעקב ח"ב כ"ט; ועיין אמרי יעקב ביאורים שם, וערך שי, עיי"ש מה שחולק על זה בכל תוקף).

גרמא:

ח. אסור מה"ת להזיק לאחר אפילו ע"י 'גרמא', פי' כשאינו מזיק בידים ממש, אלא גורם שעל ידו יבוא היזק לחבירו:

❖ כגון שמזיק לחנות ע"י שמספר לשוה"ר ללקוחותיו.

❖ או שפתח דלת הבניין, ועי"ז נגנב חפץ מחבירו.

וכל כאלו, אף שפטור בדיני אדם – עדיין חייב בדיני שמים לשלם על מה שהזיק.

❖ והניזק אינו צריך למחול עד שמקבל דמי הנזק (אמרי יעקב סקי"א).

ט. יש אומרים שבאופן שפטור מלשלם, אך המזיק בא לשלם – במחשבה שחייב גם מדיני אדם, צריך הניזק להודיעו שפטור מדיני אדם (אמרי יעקב סקי"א).

י. י"א ש'גרמא בנזיקין' – בשוגג, פטור גם מדיני שמים (מנחת פתים שפ"ה ס"ג אמרי יעקב שם).

יא. שומר או שליח שפשעו **ונגרם נזק**, הרי שאפילו לא עשו מעשה בידיים, מ"מ חייבים אף מדיני אדם (אמרי יעקב סק"י).

דיני היזק - היינטיגע צייטן

מזיק בשוגג

❖ **המזיק את חברו**, איז חייב – בין בשוגג בין במזיד ובין באונס – ווען דאס איז אין די **רשות הניזק**, און לפעמים קען מען אויך זיין חייב אין די **רשות המזיק** אדער אין **רשות שניהם**.

מזיק מיט א קאווע:

א. א קאווע אדער א טעלער זיפ וואס גיסט זיך אויס אויף א צווייטן, איז מען חייב (מדין 'מזיק בשוגג') (חו"מ שע"ח ס"א).

ב. איינער וואס טרעיט אויס שמו"ע נעבען א טיש מיט א קאווע, און עס גיסט זיך אויס אויפ'ן חבר'ס טלית אדער ספרים, איז ער חייב.

❖ אבער דער בעל הקאווע איז פטור, אפילו אויב ס'געווען ביים עק פון טיש.

❖ אויב אין די בית מדרש ברענגט מען נישט אריין קיין עסן און טרינקען, איז

דער מזיק פטור (אלץ 'מזיק באונס גמור').

❖ און באופן זה איז דער בעל הקאווע יא חייב (מדין 'בור ברה"ר' ו'בור המתגלגל', סי' תי"א).

מזיק מיט א קאר:

ג. איינער וואס ביים פארקען (Parking) זיין קאר – פאהרט ער אריין אין וואסער און שפריצט אהן קליידער פון מענטשן, איז ער חייב משום 'מזיק בשוגג'.

❖ אזוי אויך ביים פאהרן אויפן גאס בשעת'ן רעגן – אויב מען שפריצט פון די נאסקייט פונעם גאס, איז מען חייב מדין 'מזיק' (בשוגג).

❖ אבער ביים פאהרן ביינאכט אויפן נאסע גאס ווען מען קען נישט זעהן, איז מען פטור (סי' תי"ד).

❖ ביים פארקען (Parking) ערב שבת, אדער באופן פון פיקו"נ – ווי חז"ל זענען מתיר צו פארן שנעל, איז מען פטור (שע"ח ס"ז ס"ח, וערה"ש סי"ט).

קאר געפארקט (Parked) שלא כדרך:

ד. איינער וואס פארקט זיין קאר שלא כדרך (Double Parked), און א צווייטע פארט דארך פאהרזיכטיג און איז מזיק די קאר, איז ער פטור (ווייל דער ניזק איז דארט שלא ברשות).

❖ אבער אויב דער צווייטער איז אין אן איילעניש, מעג ער אויך אדורך פאהרען שנעל, און אפילו אויב ער איז מזיק די קאר וואס איז געפארקט שלא כדרך, איז ער פטור (מדין 'שובר ונכנס ושובר ויוצא', שו"ע סימן ד').

מזיק דורכ'ן שלאק פונעם סוכה:

ה. איינער עפענט א שלאק פונעם סוכה, און די וואסער האט מזיק געווען איינער וואס איז דארטן אדורך געגאנגען, איז ער חייב (מדין 'מזיק בשוגג').

מזיק שלא כדרך:

ו. איינער וואס אין זיין הענט האלט ער א ברעיט מיט א נאגל, אדער קליידער מיט'ן הענגער צו אינדרויסען און שעדיגט דורכגייערס, איז ער חייב.

פעקלעך געלייגט פארנאכטגעלאזט:

ז. חפצים אויפען קאר וואס זענען נישט גיט צוגעבינדען און זענען מזיק אנדערע קארס, הייסט דאס א דיירעקטע מזיק, וחייב.

גרמא בניזקין

❖ '**גרמא בנזיקין**' מיינט, אז עס קען ארויס קומען א נזק דורך איינעם, אבער עס איז נישט זיכער און נישט קלאהר אז אזוי וועט עס זיין.

טוישט פלאץ פון א מאנטל:

ח. איינער וואס עס הענגט א מאנטל אויף זיין מאנטל, און ער נעמט אראפ דעם צווייטענ'ס מאנטעל און לייגט עס בטעות אויף א פלאץ ווי עס איז געווארן פארלוירען אדער געשעהדיגט, איז ער פטור – אויך מדין שמים (מדין 'גרמא בשוגג').

❖ אבער טאמער האט ער דאס אהין געלייגט בכוונה אנשטאט צוריק הענגען, איז ער חייב עכ"פ מדין שמים ('גרמא בנזיקין' שחייב מדין שמים).

מזיק חפצים פון א מאנטל:

ט. איינער וואס בשעת'ן זיכען זיין מאנטל – פאלט ארויס א חפץ פון א צווייטן און עס ווערט געשעדיגט אדער פארלוירען, איז ער חייב (מדין 'מזיק').

י. אבער אויב בשעת'ן זוכען זיין מאנטל ווערט אנטפלעקט א צווייטענ'ס

קונווערט (Envelope) מיט געלט און ס'ווערט ג'גנב'ט, איז ער פטור מ'דין אדם' אבער חייב מ'דין שמים' (מדין 'גרמא').

א שריפה דורך ליכט:

יא. א גאסט וואס פארגעסט אויסצולעשן די ליכט – און איז גורם דערמיט א שריפה אפילו בטעות, איז ער חייב (פ"ת שע"ח סק"א).

❖ וועגן דעם זאל מען נזהר זיין צו אויסצולעשן די ליכט ווען מען פארלאזט די פלאץ.

❖ און אפילו בנר חנוכה, זאל מען נישט ארויס פונעם גאסט-צימער נאר נאכען פארלעשן די ליכט, ווען ס'איז שוין נאכ'ן האלבע שעה.

אויסלעשן די קעסל:

יב. א גאסט וואס האט נישט אויסגעלאשען קעסל פון הייס וואסער, איז ער חייב אויף די הוצאות פונעם לעקטער (שבה"ל ח"ז רל"ד).

פארנאכלעסיגט די ארבעט:

יג. ארבעטער אין א געשעפט וואס איז געשטעלט אכטונג געבן אויף געקעכטס, און עס האט זיך פאברענט, איז חייב מיט די פרייז וואס עס ווערט פארקויפט (נתיבות ש"ו סק"ג).

❖ אבער אויב דאס איז די ערשטע מאל – און ער איז נישט געווען קיין 'פושע', זאל מען אים נישט הייסן צאהלן (מדין 'סבלן') (ערה"ש סו"ס ש"ד).

הלכות עולם לו (נדה עג, א)

דיני דם ביצים ('בלוט'ס טראפ') – חלק ב'

נקודה שחורה על ביצה מבושלת:

א. אם מוצא כעין נקודה שחורה (שווארצע פינטעל) או ירוקה על ביצה מבושלת, על החלמון או על החלבון (Yolk, Egg White), אין צריך לחשוש מזה.

-ואם שייך משום איסור 'בל תשקצו', יכול להסירו משם ולאכול הביצה.

דם (בלוט'ס טראפ) שנמצא בביצה – ממין 'דספנא מארעא', ובלע"ז Battery-Hens (שאינה מולידה, Can't Hatch):

ב. דם שנמצא בביצה 'דספנא מארעא' (כרוב ביצים המצויין היום), הדם עצמו אסור מדרבנן, אך הביצה עצמה שנמצא בה הדם, אינה אסורה (מחבר ס"ו ז' ש"ך שם י"ד פ"ת בשם תפל"מ).

לבדוק ביצים מדם:

ג. המנהג שמחמירים לבדוק ביצה טרופה (פתוחה) אם יש בה דם (ערה"ש שם לב).

לבשל ביצה 'דספנא מארעא':

ד. ביצה ממין 'דספנא מארעא' כנ"ל, מותר לבשלה אפילו בפני עצמה, כי אפילו יש דם – הרי הוא בטל בביצה עצמה.

טיפה בביצה שנצלתה:

ה. דם שנתערב בביצה עצמה, בחלמון או בחלבון (Yolk, Egg White), או שהיה צולה (געבראטען) במחבת ונראתה טיפה בביצה שצלה, הרי שמעיקר הדין יכול להוציא ולזרוק הדם ולאכול הביצה (וכמחבר שם ס"ה, ובמין זה גם הרמ"א מודה).

אבל נוהגין לזרוק הביצה, ולהרבה אנשים יש גם משום איסור 'בל תשקצו'.

-ויש להמתין 24 שעות עם המחבת, מהחשש שעצם טיפת הדם נגע בקרקע או בדופן המחבת.

נפלא עריכת ספרים - 72nifla@gmail.com 1347-455-9957

לזכות שמעון בן דינה וזוג' חנה בת רחל לזש"ק	לע"נ הרה"ק רבי ר' אלימלך ב"ר אלעזר זצוק"ל	לע"נ האה"ח מרת פיגא חנה בת ר' משה ע"ה

יצא לאור ע"י הרב יהודה אליקים מאנהייט - מו"צ בק"ק ברוקלין יצ"ו
להנצחות הערות והארות נא להתקשר - dineimumoynes@gmail.com